

Analyzing the aspects of participation concept in the process of public space design

Sevda Norozi - Department of Architecture, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Ali Javan Forouzandeh¹ - Department of Architecture, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

Received: 8 September 2019 Accepted: 22 September 2020

Highlights

- Participation is a concept in various fields and includes a wide range of meanings appropriate to its field of application.
- Despite the relatively broad theoretical background of participation, its efficiency in the field of public space design process has been less.
- Three components of individual, social and spatial dimensions are the main factors influencing the participatory design process of public spaces.

Extended abstract

Introduction:

It is important to consider the participation of public space users in the process of architectural design, and each of the various definitions of public participation that is reviewed somehow expresses the richness of people's involvement in urban affairs at different levels, viewing public participation as an essential, inseparable component of urban development and noting the positive, undeniable results of the public's contribution to the design and architecture process. On the other hand, this issue has been considered by many researchers and designers of urban public spaces in recent years, where participatory design solutions have been presented in practical examples at the three levels of design, planning, and decision-making. Despite the existence of a specific method of participatory motivation in design, concern for the issue is limited in Iran mainly to low-level methods of receiving information involving, for example, interviews and recorded user opinions, and a kind of deception is observed at macro levels of design, planning, and decision-making. Thus, the results obtained from these measures are restricted to purely-written or low-level operational intervention. The important point in this regard is the improper explanation of the effective components of participation, on the one hand, and the ineffective structure of these components and its relationship with the design process, on the other hand. Therefore, it is necessary to address the various dimensions of public participation and identify the components that affect the participatory design of public spaces. Knowledge of the components affecting these spaces allows designers, planners, and urban officials to design and plan quality public spaces with the people's participation.

Theoretical Framework:

Participation is a concept that comes in a variety of contexts, and includes a wide range of meanings tailored to its social, cultural, and practical aspects. It is regarded as a kind of notion that is easy to discuss but difficult and complex in practice. Despite the growing significance of public participation in architecture, urban planning, and urban management and the dedication of an important part of research in recent years to this issue, many architects, designers, planners, urban managers, and citizens still often disagree on public participation. Recognizing a black box on the path to individuals' effective participation in the process of designing public spaces, they emphasize that efforts made in the field of public participation have often been ineffective, and efficiency has hardly been achieved in practice, especially in the field of design and architecture, even with the relatively broad theoretical background of participation. On the other hand, the diversity that is there in the field of participation in different disciplines has caused persistent problems with the

1 Responsible author: alijavanforouzande@gmail.com

way the concept can be used. Architectural designers and thinkers have different professional views on the process of participation in design, and the views of participation-oriented architects and participatory design have been considered as a new approach in the specialized training of architects. Collaborative design has assumed various manifestations in architecture, all of which have in common the use of opinions and the participation of more and more people in the design, especially in the architecture, of public spaces.

Methodology:

The present research is an applied deductive-review study.

Results and Discussion:

The present article aimed to explain the participatory factors by presenting and analyzing a conceptual-structural model of the impacts of the effective factors in the process of designing public spaces. Accordingly, the three main components, including the individual, social, and spatial dimensions, were extracted as the main influential factors in participatory design. The intersections of these three with concepts such as the sense of place (in the semantic dimension), physical and functional diversity (in the socio-spatial dimension), and permeability and readability (in the spatial dimension) played the major roles in specification of the levels of participatory intervention. At the secondary level, the components of access, security, and invitation (in the spatial dimension) exhibited the next greatest parts. The secondary level of influence of the place facilitates people's presence in public places, while the primary level of influence deepens the participation in public places, and creates an emotional, unconscious, semantic structure at the place.

Conclusion:

This research emphasizes the essential role of the concept of participation in the design process, which is multiple, complex and multi-level. The findings obtained in the design process can be applied at three levels: in the field of decision-making and design planning management, in the field of physical planning and urban design, and, finally, in the field of architecture and micro-space design. The first level deepens participation in public places, and creates an emotional, unconscious, semantic structure. The second level causes this deepening process to continue, and the third level makes it possible to facilitate people's presence at public places.

Keywords: Participation, Design process, Public space, Social factor.

Acknowledgment:

This article was taken from the Master's thesis in Architecture entitled Designing a neighborhood house with the approach of social participation of citizens in the ancient fabric of Ardabil (Mansouria neighborhood), which was defended by the first author under the second author's supervision at the Islamic Azad University of Ardabil.

Citation: Norozi, S., Javan Forouzandeh, A. (2021) Analyzing the aspects of participation concept in the process of public space design , *Motaleate Shahri*, 10(38), 49–62. doi: 10.34785/J011.2021.503/Jms.2021.133.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

تحلیل سوبیه‌های مفهوم مشارکت در فرآیند طراحی فضاهای عمومی^۱

سودا نوروزی - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه معماری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.
علی جوان فروزنده^۲ - استادیار، گروه معماری، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۷ شهریور ۱۳۹۸ تاریخ پذیرش: ۱ مهر ۱۳۹۹

چکیده

توجه به مقوله مشارکت بهره‌برداران فضاهای عمومی در فرآیند طراحی معماری از نکات مهم و حائز اهمیت است. این موضوع در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از محققان و طراحان این گونه از فضاها قرار گرفته و در نمونه‌های عملی نیز در سه سطح طراحی، برنامه‌ریزی و تصمیم‌سازی به ارائه راهکارهای اجرایی طراحی مشارکتی اقدام گردیده است. علی‌رغم وجود روش مشخص انگیزختگی مشارکتی در طراحی، در کشور ما توجه به این مقوله عمدتاً به سطح پایینی از روش‌های دریافت اطلاعات مانند مصاحبه و ضبط نظرات بهره‌برداران اکتفا شده و نوعی اغفال در سطوح کلان طراحی، برنامه‌ریزی و تصمیم‌سازی مشاهده می‌گردد؛ به طوری که نتایج به دست آمده از این اقدامات یا در حد صرفاً نوشتاری و یا در سطح پایین مداخله عملیاتی منحصر گردیده است. نکته حائز اهمیت در این میان، عدم تبیین مناسب از مؤلفه‌های تأثیرگذار مشارکت از یک طرف و نبود ساختار تأثیرگذاری این مؤلفه‌ها و ارتباط آن با فرآیند طراحی از طرف دیگر است. بنابراین مقاله حاضر با هدف تبیین عوامل مشارکتی به تحلیل و ارائه مدل مفهومی - ساختاری تأثیرگذاری این عوامل در فرآیند طراحی می‌پردازد. روش تحلیل و ارائه مدل مقاله براساس روش قیاسی - مروری است. بر این اساس، سه مؤلفه اصلی ابعاد فردی، اجتماعی و مکانی به عنوان عوامل اصلی تأثیرگذار در طراحی مشارکتی استخراج گردید که توجه به این عوامل در قالب سه گانه ذهنیت‌های فردی، ترجیحات اجتماعی و نیازهای عملکردی - معنایی به عنوان شاخصه‌های مفهومی طراحی مشارکتی ارائه گردیده است. در این میان حاصل تلاقی این سه‌گانه با مفاهیمی مانند حس تعلق به مکان (در ابعاد معنایی)، تنوع کالبدی و عملکردی (در ابعاد اجتماعی - مکانی)، نفوذپذیری و خوانایی (در بعد مکانی) بیشترین نقش در سطوح مداخله مشارکتی را دارا و در سطح ثانویه مؤلفه‌های دسترسی، امنیت و دعوت‌کنندگی (در ابعاد مکانی) نقش بعدی را عهده‌دار هستند. سطح ثانویه تأثیرگذاری مکان باعث تسهیل حضور افراد در مکان‌های عمومی گردیده و سطح اولیه تأثیرگذاری سبب تعمیق مشارکت در مکان‌های عمومی و ایجاد ساختار عاطفی، ناخودآگاه و معنایی در مکان می‌گردد.

واژگان کلیدی: مشارکت، فرآیند طراحی، فضاهای عمومی، عوامل اجتماعی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نکات برجسته

- مشارکت، مفهومی در زمینه‌های متنوع و شامل طیف وسیعی از معانی متناسب با حوزه کاربردی اش است.
- با وجود پیشینه نظری نسبتاً گسترده مشارکت، کارایی آن در حوزه فرآیند طراحی فضاهای عمومی کمتر بوده است.
- سه مؤلفه‌های ابعاد فردی، اجتماعی و مکانی از عوامل اصلی تأثیرگذار در فرآیند طراحی مشارکتی فضاهای عمومی هستند.

۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته معماری با عنوان "طراحی سرای محله با رویکرد مشارکت اجتماعی شهروندان در بافت کهن شهر اردبیل (محلّه منصوریه)" است که به وسیله نویسنده نخست و با راهنمایی نویسنده دوم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل دفاع شده است.

۲ نویسنده مسئول مقاله: alijavanforouzande@gmail.com

۱. مقدمه

فضاهای عمومی محل تبادل افکار و اطلاعات و مکانی برای شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی میان افراد و گروه‌های مختلف اجتماعی به شمار می‌روند. معماری فضاهای عمومی از یک طرف متأثر از خواست‌های انسان و فرهنگ اوست و از طرف دیگر متأثر از شرایطی است که انسان در آن زندگی می‌کند. در واقع فضاهای عمومی ظرف زندگی اجتماعی انسان‌هاست؛ ظرفی که باید از طریق بهره‌گیری از خرد، اندیشه و فرهنگ افراد جامعه و با مشارکت بین مسئولان ذی‌ربط و مردم پدید آید. در حالی که امروزه بخش عمده‌ای از طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی به وسیله طراحان و برنامه‌ریزان شهری، بدون مشارکت جامعه انجام می‌گیرد و یا در صورت مشارکت نیز این روند بیشتر مرتبط با شنیدن نظرات عموم مردم است تا دخالت دادن عملی عقاید آنان در امر طراحی که موجب ناسازگاری این فضاها با خواسته‌ها و نیازهای مردم جامعه و به دنبال آن منجر به کمبود، رها کردن و یا بدتر شدن کیفیت فضاهای عمومی شهری شده است (Erfani & Roe, 2020; Ismail & Said, 2015; Mandeli, 2019). همچنین بی‌توجهی مسئولان شهری به اهمیت مشارکت عمومی و به دنبال آن کاربرد سفت و سخت تئوری‌های مدرن شهری در برنامه‌ریزی و طراحی معماری و اعمال مقررات مدیریت توسعه‌ای نادرست و بدون آگاهی کامل از استانداردهای فنی، مانع ایجاد اماکن عمومی با کیفیت در سطح شهرها، به خصوص در کشورهای در حال توسعه می‌شود (Mandeli, 2019).

با توجه به اهمیت فضاهای عمومی و به دلیل نقش غیررسمی آن در زیست شهری، همواره مورد توجه پژوهشگران و محققان مختلفی قرار گرفته‌اند (Francis, et al., 2012; Kolcunova, et al., 2016; Peng, et al., 2018; Zamanifard, et al., 2019). نوع نگاه به فضاهای عمومی -زیستی، تابع عوامل و سوبه‌های متفاوتی است. بعضی از نگرش‌ها، این فضاها را از مقوله‌های فردی و استقرایی مانند ابعاد ادراکی و شناختی مورد توجه قرار داده‌اند (Francis et al., 2012; Peng et al., 2019; Rossetti, et al., 2019). و برخی نیز با تأکید بر نگاه غیرکالبدی بر این فضاها، با نگاهی از بالا به پایین تأثیر عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را پُررنگ دیده‌اند (Kolcunova et al., 2016; Mandeli, 2019; Zamanifard et al., 2018; Mandeli, 2008: 191-219).

اکنون کار طراح دیگر تولید راه‌حل‌های غیر قابل تغییر نیست و این واقعیت که فرآیند طراحی به مشورت با کاربران نهایی نیاز دارد، در پژوهش‌های متعددی مورد بحث قرار گرفته است (Anuar & Saruwono, 2012; Mokhtarmanesh & Ghomeishi, 2019; Østergaard, et al., 2018; Özdemir, 2019). در این شرایط می‌توان طراحی مشارکتی (PD) را به عنوان یک رویکرد مؤثر در این زمینه مورد توجه قرار داد. طراحی مشارکتی مدلی از دخالت مستقیم گروه‌های مختلف اجتماعی در طراحی محیط، با ابزارهای کاربردی، نهادهای اجتماعی و کسب و کار است (Mirzaean, et al., 2014) که دخالت کاربر در تمامی مراحل طراحی به عنوان مهمترین کلید موفقیت آن به شمار می‌رود.

مروری بر پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که توجه به فضاهای عمومی بیشتر از جنبه‌های توسعه و برنامه‌ریزی شهری، Rshadpewr

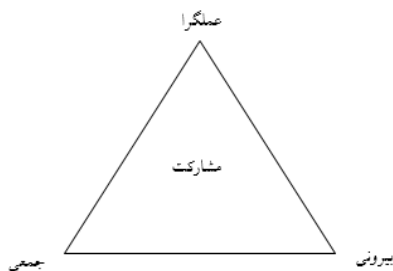
(2019, Yarzadeh & Shamsollahi; 2016, et al.)، اجتماع‌پذیری و تعاملات اجتماعی (Akebra raaba & Amar-edda, 2020; Sawshpewr, et al., 2020; Elwa Nasab Ashkedra, et al., 2020) یا از نظر دسترسی گروه‌های خاص (Rezaee & Nasiri Ardali, 2020; Sobhani, et al., 2017; Shariati Mazinani & Foroghzaeh, 2018) است. همچنین در حوزه طراحی مشارکتی، بیشتر توجهات در بحث مسکن بوده (Frshchea & Trkea Baghbadrana, 2019; Jalali, et al., 2011; Keamla Ni-ya, 2014; Alalhesabi & Usefzmani, 2020). در حالی که هیچ یک از این پژوهش‌ها فضاهای عمومی را از منظر مشارکت به عنوان یک موضوع مستقل در فرآیند طراحی مورد بررسی قرار نداده‌اند. بنابراین پرداختن به ابعاد گوناگون مشارکت مردمی و شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر طراحی مشارکتی فضاهای عمومی امری ضروری است. شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر این فضاها این امکان را به طراحان و برنامه‌ریزان و مسئولان شهری می‌دهد تا با در نظر گرفتن آنها به طراحی و برنامه‌ریزی فضاهای عمومی با کیفیت و با مشارکت مردم بپردازند. پژوهش حاضر از یک سو به دنبال آن است تا از طریق واکاوی تعاریف و نظریه‌های موجود (در عرصه عمومی؛ تعاملات و اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی) و مؤلفه‌های محیطی در فرآیند طراحی مشارکتی باز تعریف شود و از سویی دیگر با توجه به نظریه‌های موجود در حوزه مشارکت عمومی، الزام و موانع تحقق‌پذیری آن، مؤلفه‌های این محیط تدقیق و مدلی از مؤلفه‌های مؤثر در فرآیند طراحی مشارکتی فضاهای عمومی ارائه شود.

۲. چارچوب نظری

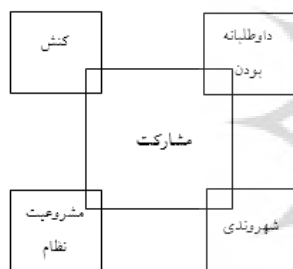
۲.۱. پیشینه نظری مفهوم مشارکت و فرآیند طراحی

اصطلاح طراحی مشارکتی (PD) معمولاً به یک توسعه خاص که ناشی از رویکرد اسکاندیناوی به طراحی سیستم‌هاست و به عنوان بخشی از جنبش دموکراسی محیط کار در دهه ۱۹۸۰ اشاره دارد (Bjogvinsson, et al., 2012; Buscher, et al., 2002; Kensing & Greenbaum, 2013; Sanoff, 2007) و برخی نیز آن را ناشی از سنت فلسفی عمل‌گرایی، جنبش حقوق مدنی و فعالیت سیاسی آمریکای شمالی که از این طریق، یادگیری را با مشارکت در زمینه‌های معماری و برنامه‌ریزی جامعه پیوند می‌دهد، می‌دانند (Forester, 1982; Jonesp, 2005; Sanoff & Toker, 2003). پژوهش اسمیت و ایورسن با عنوان طراحی مشارکتی برای تغییر اجتماعی پایدار، نه تنها ارزش‌های اصلی مشارکت را برجسته می‌کنند بلکه ارتباط آنها را با شیوه‌های فرهنگی و تصورات آینده تحقیقات انسان‌شناسی گسترش می‌دهند؛ پروژه تحقیقاتی طولانی مدت در مورد ظهور فناوری‌های دیجیتال در آموزش ابتدایی و متوسطه دانمارک که در آن سه بعد از مشارکت برنامه‌ریزی، توسعه و مقیاس‌سازی ارائه شده که به نظر می‌رسد برای طراحی مشارکتی به عنوان یک عمل پایدار در تحولات اجتماعی ضروری باشد (Smith & Iversen, 2018). پیچیدگی انجام (PD) در مقیاس یک مرکز درمانی با سیستم‌های قدیمی، در حالی که به دنبال تغییر شیوه کار خود هستند و با رویکرد روان‌شناسی به وسیله برخی دیگر از محققان مورد بررسی قرار گرفت (Østergaard et al., 2018). در پژوهش دیگری از طراحی مشارکتی به بررسی تأثیرات محیط بر کاربران در تعیین ترجیحات آنها برای مدارس پرداخت شده است (Mokhtarmanesh &

از نقطه نظر هستی‌شناسی مشارکت بیشتر به عنوان یک جز از کل که در مورد رابطه ایده‌های دائم و احتمالی بین افراد جامعه پرداخته و گاهی به صورت مالک و مملوک و یا عدم سهم برابر در اشتراک افراد به بحث می‌پردازد. مشارکت در حوزه مدیریت و برنامه‌ریزی شهری به مفهوم نوعی سرمایه اجتماعی در جامعه تلقی شده که موجب ارتباط و تعامل سازنده در فرآیند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی و در نهایت توزیع مناسب قدرت بین آحاد جامعه به منظور دریافت خدمات شهری بهتر، مد نظر قرار گرفته است.

تصویر شماره ۱: مدل مفهوم مشارکت در دیدگاه جامعه‌شناسی (منبع: برگرفته از نظریات سوبیه علوم اجتماعی)

تصویر شماره ۲: مدل مفهوم مشارکت در دیدگاه سیاسی (منبع: برگرفته از نظریات سوبیه سیاسی)

۲.۲. فرآیند طراحی مشارکتی

با توجه به دیدگاه‌های متفاوت در تعریف و تفسیر مشارکت که برخاسته از تنوع نگرش به ریشه، حاصل، روند و فرآیند مشارکت است، طراحان و متفکران معماری در حرفه خود و از منظر روابط بین طراح و بهره‌بردار، نگرش‌های متفاوتی قائل شده‌اند (Lawson, 1990). به طوری که می‌توان چهار دیدگاه کلی را در این حوزه بررسی کرد:

الف) معماران خود محور

در این دیدگاه هیچ مشورتی با مردم و کاربران نهایی صورت نمی‌پذیرد و معماران هستند که تصمیم‌گیرنده نهایی هستند و نگاه آنها به مشارکت برخاسته از این اعتقاد است؛ که معمار باید چیزی را به کارفرما بدهد که خود معمار می‌خواهد یا فکر می‌کند برای کارفرما خوب است (Ackerman, 1969). این نوع نگاه در طراحی معماری بیشتر قائل بر نقش فردی معماری و تولید اثر به مشابه یک محصول نهایی قابل ارزیابی است. بنابراین توجه در این نوع طراحی، بیشتر محصول مبنا و نه فرآیند مبنا بوده و ملاک قضاوت در این حوزه عمدتاً

(Ghomeishi, 2019). همچنین طراحی مشارکتی به عنوان یک رویکرد جدید در آموزش‌های تخصصی معماران در هند به وسیله شانتی پریا و همکارانش مورد بررسی قرار گرفته است (Priya, et al., 2020). مشارکت^۱ مفهومی است که در زمینه‌های متنوعی چون فلسفه، علوم اجتماعی (جامعه‌شناسی و روان‌شناسی)، سیاسی، اقتصادی، مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، معماری و... استفاده می‌شود و شامل طیف وسیعی از معانی متناسب با بستر اجتماعی، فرهنگی و حوزه کاربردی است. به طوری که گاهی خودجوش، مردمی و برپایه تفکرات شخصی و در مواردی مدیریتی و تحمیلی قلمداد می‌شود (Alalhesabi & Usefzmani, 2011). از دیدگاه پاتمن استفاده گسترده از اصطلاح مشارکت به معنای اشاره به طیف وسیعی از موقعیت‌های گوناگون به وسیله افراد مختلف است؛ به طوری که در مطالعات ارتباطات و رسانه، همچنین در بسیاری از زمینه‌ها و رشته‌های دیگر، مشارکت همچنان به معنای همه چیز و هیچ چیز، باقی مانده است (Pateman, 1970). در نتیجه این مفهوم باعث به وجود آمدن مشکلاتی در نحوه استفاده از مشارکت تا به امروز شده و هنوز هم از میان نرفته است (Carpentier, 2012). در حال حاضر در ایران نیز استفاده از مشارکت با عبارت‌هایی چون منظر مشارکتی، مدیریت مشارکتی، سیاست مشارکتی و مشارکت مدنی که اصطلاحات آشنایی برای افراد مختلف هستند، به کار برده می‌شود. همچنین کلمه مشارکت در اغلب متون با کلمات مشابه مانند تعاون، معاونت، یاری‌گری و همکاری مترادف در نظر گرفته شده است (Mansouri & Foroughi, 2019). با این وجود تنوع حوزه مفهوم مشارکت در رشته‌های مختلف امری مشهود است. جدول شماره ۱ به بررسی این مفهوم از منظر علوم مختلف و هستی‌شناسی پرداخته است.

از نظر اندیشمندان علوم اجتماعی مقوله مشارکت یک عمل اجتماعی است و براساس یک رابطه متقابل استوار است و این پدیده در قلمرو مباحث جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی قرار می‌گیرد و جامعه‌شناسان بر سه گانگی عملگر بودن، جمعی بودن و بیرونی بودن مفهوم مشارکت از نقطه نظر علوم اجتماعی تأکید کرده‌اند (Axelrod, 1956; Faulks, 2000; Kelly & Breinlinger, 1996; Rahman, 1993; Azadaramki, 1994; Mohseni Tbraza, 1997; Keraab, 2004:299). مشارکت از این نظر به عنوان یک امر جاری در زیست‌جوامع و ضامن بقا اجتماع انسانی است.

مفهوم مشارکت در روان‌شناسی اجتماعی به عنوان یک عمل ذهنی و درونی که در افراد موجب درگیری و تأثیرپذیری اجتماعی شده، تلقی می‌شود. در علوم سیاسی مشارکت به عنوان یک مفهوم در زیست‌سیاسی جوامع که چهار مؤلفه (کنش، داوطلبانه بودن، شهروندی و مشروعیت نظام سیاسی) به عنوان ارکان اصلی این مفهوم مورد تأکید قرار گرفته، است (Dahl, 1963; Huntington & Nelson, 1976; Milbrath, 1968; Sills, 1977; Goel, 1977). (تصویر شماره ۱). برای این اساس مفهوم مشارکت به عنوان یک فعل در زمان مقتضی سیاسی (نه همیشه جاری) بیان و در تعریف شهروندی از آن به عنوان امری داوطلبانه و نه اجباری که سرنوشت سیاسی جوامع را رقم می‌زند و نظام‌های سیاسی مشروعیت خود را از آن کسب می‌نمایند، یاد می‌شود (تصویر شماره ۲).

جدول شماره ۱: گستردگی مفهوم مشارکت از سوبه های مختلف

سوبه	صاحب نظران (پژوهشگران) و مفهوم مشارکت از دیدگاه هریک	کلید واژه مورد تأکید
هستی شناسی	افلاطون (۴۲۸-۳۴۷ قبل از میلاد) منبع: https://www.encyclopedia.com/ (Retrieved January 13, 2020)	ارتباط بین دو ایده
	St. Thomas, (1225-1276) منبع: (Geiger, 1942) (Lavelle, 1937)	اشتراک گذاشتن
جامعه شناسی	مارکس وبر (۱۸۶۴-۱۹۲۰) منبع: (Keraab, 2004: 299)	کنش جمعی
	امیل دورکیم (۱۹۵۷) منبع: (Ibid)	عمل اجتماعی
	(Axelrod, 1956)	فرآیندی داوطلبانه
	(Birou, 1997: 275)	شرکت فعالانه در گروه
	(Faulks, 2000)	تعلق به گروه خاص
	(Kelly & Breinlinger, 1996; Rahman, 1993)	عمل جمعی
	Warr, (1975) منبع: (Azadaramki, 1994)	درگیری و تأثیرپذیری
	(Mohsen Tbraza, 1997)	پدیده های ذهنی
	(Dahl, 1963)	عمل سیاسی
	(Sills, 1968)	کنش های داوطلبانه
سیاسی	(Huntington & Nelson, 1976)	تأثیرگذاری شهروندان غیردولتی
	(Milbrath & Goel, 1977)	آزادی فعالیت های شهروندان در حمایت یا تأثیرگذاری بر سیاست و حکومت است.
	(Wagner, Vogt, & Kabst, 2016)	مشروعیت دادن بر تصمیم گیری های سیاسی است.
مدیریت و برنامه ریزی	(Creighton, 2005)	ارتباط و تعامل
	(Yang & Pandey, 2011)	جعبه سیاه
	(Priscoli, 2004)	رابطه ای دو طرفه برای کسب اطلاعات از مردم و ارائه راه حل به آنان است.
	(Juarez & Brown, 2008)	پروسه ای سازمان دهی شده
	(Anuar & Saruwono, 2012)	عنصر مهم در فرآیندهای تصمیم گیری
	(Enserink & Koppenjan, 2007)	بهبود نتایج تصمیم گیری به وسیله حکومت در اجرای پروژه ها
	(Juarez & Brown, 2008)	پروسه ای سازمان دهی شده
	(Zimmerman, 1996)	مؤلفه بنیادین در امر برنامه ریزی
	(Armstein, 1969)	مشارکت را توزیع مجدد قدرت به شکلی که شهروندان فاقد قدرت سیاسی اقتصادی در آینده تعمداً در فضای تصمیم گیری دخیل باشند.
	(Bezanson, 2006; Braun, 2002; Hyyppa & Maki, 2003; Rainer, 2014; S. S. Smith & Kulynych, 2002; G. L. Svendsen, 2006; G. L. H. Svendsen & Svendsen, 2003)	سرمایه اجتماعی
	(Sanoff, 1999)	همکاری مردم
	(Shyany & Mosaye, 2010)	فرآیندی تأثیرگذار برای دریافت خدمات شهری مناسب

در این دیدگاه هر دو گروه به صورت مکمل و با هم به طراحی می‌پردازند؛ به صورتی که مردم یک طرف و معمار در طرف دیگر در دو دسته جدا از هم نیستند، بلکه طراح هم در زمره مردم قرار دارد و حالتی بهینه یعنی طراحی با مردم صورت می‌پذیرد (Islami, 2004). در رویکرد های مشارکتی جدید، معمار و برنامه ریزان به عنوان "تسهیل کننده" شناخته می‌شوند و نه کارشناسانی که دارای قدرت بلامنازع هستند (El-Masri & Kellett, 2001; Serageldin, 1997; Valladares, 2017). طراحی مشارکتی شامل مجموعه‌ای از انواع شیوه‌ها، به منظور دخالت مستقیم مردم در امر طراحی بوده و هدف از آن استخراج اطلاعات فنی و استفاده آن به وسیله افراد متخصص است؛ به طوری که از مردم برای شرکت در مراحل مختلف فرآیند طراحی از بررسی‌های اولیه تعریف مسئله تا تعریف مشکل و ایجاد ایده‌هایی به عنوان راه حل پیشنهادی دعوت می‌کند. در عین حال طراحی مشارکتی سئوالات مربوط به کاربران، وظایف و اهداف آنها را پاسخ می‌دهد و سپس به کاربران کمک می‌کند تا بهتر تصمیم‌گیری کنند (Baek & Lee, 2008; Mirzaean, et al., 2014; Smith & Iversen, 2018).

دو دیدگاه نخست عمدتاً در پروژه‌ها با مقیاس خرد (مانند پروژه‌های مسکونی) اتفاق می‌افتد. در حالی که دو دیدگاه بعدی بیشتر مربوط به حوزه پروژه‌ها با مقیاس کلان (مانند فضاهای عمومی) هستند. تصویر شماره ۳ نقش و جایگاه سلسه مراتبی (تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری) هر یک از افراد دخیل در فرآیند طراحی را با توجه به دیدگاه‌های بیان شده نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، در دیدگاه معماران مشارکت محور نقش هر یک از افراد دخیل در فرآیند طراحی نسبت به سایر دیدگاه‌ها برابر است. بنابراین با توجه به نقش پراهمیت مردم در فرآیند طراحی فضاهای عمومی بهترین دیدگاه در زمان فعلی دیدگاه معماران مشارکت محور است. بسیاری از نظریه‌پردازان و پژوهشگران مختلف از طراحی مشارکتی، به عنوان رویکرد جدیدی، در فرآیند طراحی و معماری یاد می‌کنند (Huang, et al., 2015; Li, et al., 2012, 2013; Mokhtarmanesh & Ghomeishi, et al., 2017; Xie, et al., 2019; Smith & Iversen, 2018). سلاما رویکرد طراحی مشارکتی را بعد از رویکرد سیستمی و زبان الگو، به عنوان یک رویکرد نوین طراحی معرفی می‌کند (Alalhesabi & Usefzmani, 2011).

مبتنی بر معماری به مشابه تولید یک اثر معماری است. در این حالت طراح، کارفرمایی را انتخاب می‌کند که علاقمند به قابلیت ریسک‌پذیری و کاهش هزینه‌های اجرایی ساختمان بوده و سخت‌گیری کمتری داشته باشد (Ibid).

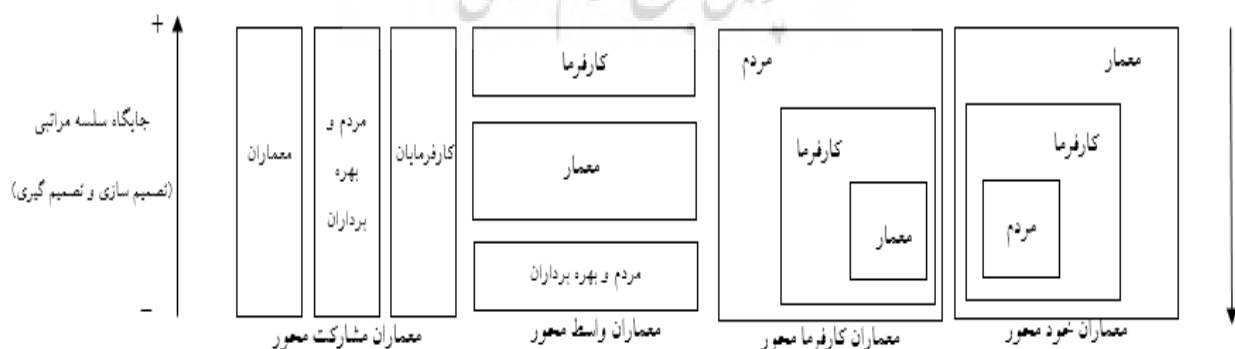
ب) معماران کارفرما محور

برخلاف دیدگاه معماران خودمحور، در این دیدگاه کارفرمایان و مردم هستند که نقش اصلی را دارند و معمار فقط مجری است. در این دیدگاه معمار معتقد است که باید چیزی را که کارفرما می‌خواهد، انجام دهد. این دیدگاه نهایتاً به نهضت "طراحی برای مردم" در انگلستان ختم می‌شود که در آن کارفرما طراحی را انتخاب می‌کند که خواسته‌هایش را بدون مجادله و ریشه‌یابی پذیرفته و نهایتاً منجر به معماری کوچک بازاری می‌گردد (Ibid).

ج) معماران واسط محور

در بیشتر موارد طراحی، فرآیندی تحلیلی به حساب می‌آید که به تجزیه، تحلیل، ارزیابی و گزینش نیاز دارد و از وظایف طراحان مبتکر تشخیص تمایلات مردم یا شکل دادن به تمایلات مردم و به وجود آوردن محیط‌هایی است که رفتارهای حاصل از آن تمایلات را تأمین کنند (Lngu, 2011: 64-75). در این میان برخی از معماران هستند که باید واسط بین دو طرف کارفرما و مردم بهره‌بردار بوده و کمک کنند تا مشارکت تلفیقی صورت گیرد تا هر یک از طرفین به خواسته‌های اصلی و واقعی خود دست یابند. در این حالت معماران به عنوان حلقه واسط بین خواسته‌های کارفرمایان و نیازهای بهره‌برداران عمل می‌کنند. این مسئله به خصوص در مواردی که یک طرف آن نهاد‌های دولتی متولی خواست معماری و طرف دیگر بهره‌برداران (مردم عادی) بدون نقش خواست و در مرحله نیاز بهره‌بردار باشد، بیشتر ملموس است. زیرا در آن حال هر یک از طرفین خواسته‌های متفاوتی را بسته به منافع خود دنبال می‌کنند و این معماران هستند که توازن بین خواسته‌های دو طرف را برقرار می‌کنند.

د) معماران مشارکت محور

تصویر شماره ۳: نقش معماران و مردم در هر یک از دیدگاه‌ها از فرآیند طراحی

مشارکت کاربران در طراحی فرم بیرونی بنا به معنای انتخاب کاربران از بین گزینه‌های ارائه شده به وسیله معماران است (انتخاب از بین هشت نمونه از خانه‌های طراحی شده به وسیله او). همچنین وی در طراحی نمای بیرونی ساختمان به کاربران امکان انتخاب از بین دو نمای شیشه یا پنل را داد؛ البته توجه به این نکته لازم است که او کاربران را در تقسیم‌بندی فضاهای داخلی خانه‌ها کاملاً آزاد گذاشت تا متناسب با نیازها و خواسته‌های خود فضای داخلی را تقسیم کنند. یکی دیگر از معماران شاخص در این جریان آلخاندرو آروناست. وی ضمن توجه به نیازها و خواسته‌های مخاطبان طرح آنها را در اولویت قرار داده و از همان مراحل ابتدایی طراحی بر محور مطلوبیت و پاسخ دهنده‌گی طراحی فضا برای کاربران تأکید دارد که این مطلب را می‌توان در پروژه‌های مختلف خانه‌های نیمه ساخته وی مانند کینتا مونرو^۱ و ویلاورد^۲ مشاهده کرد که در هر یک از این پروژه‌ها نمونه جالب و آموزنده‌ای از پرداختن به مسائل کاربران فضا و ارائه راهکاری مناسب و درخور برای آنان در کنار توجه به اقلیم آن منطقه است. او در پروژه خانه‌های کینتا مونرو در شهر ایکیکه شیلی با مشکلاتی چون کمبود منابع، محدودیت در مقیاس زمین و زمان ساخت مواجه شد و در پاسخ به محدودیت سه‌گانه فوق به کار گرفتن قابلیت ساخت و ساز توسط خود مردم را پیشنهاد داد. برای این منظور وی تصمیم گرفت نیمی از یک خانه ۸۰ متری را که خانوارها قادر به ساخت آن نبودند، بسازد و نیم دیگر را خالی بگذارد تا هر خانوار به اقتضای شرایطش در آینده اقدام به تکمیل آن کند. در واقع او ساختاری برای طرح ارائه داد و خانواده‌ها ایده‌های خود را در قالب آن چارچوب در طول زمان پیاده کردند (Halaj, 2016). در ادامه برخی دیگر از معماران همچون چالرز مور در طرح ساختمان روناک ۷۹، با استفاده از رسانه به کسب نظرات مردم و جلب مشارکت آنها در فرآیند طراحی معماری پرداخت (Floyd & Hatch, 1983: 287). و دیگران که افرادی چون جان ترنر و گولین وارد ضمن توجه به گروه سنی خاص و با تأکید بر نقش سازنده کودکان در طراحی را بررسی کردند. در مجموع اگر تطبیقی بین مؤلفه‌های به کار رفته در هر یک از روش‌های طراحی مشارکتی صورت گیرد، به تصویر شماره ۴ دست می‌یابیم. ملاحظه می‌شود که مؤلفه‌های آموزش، احساس تعلق به محیط، اعتماد و وابستگی، توجه به گروه‌های خاص، رضایت از محیط و ساده‌سازی مفاهیم از مؤلفه‌های مورد تأکید بین هر یک از معماران بوده است.

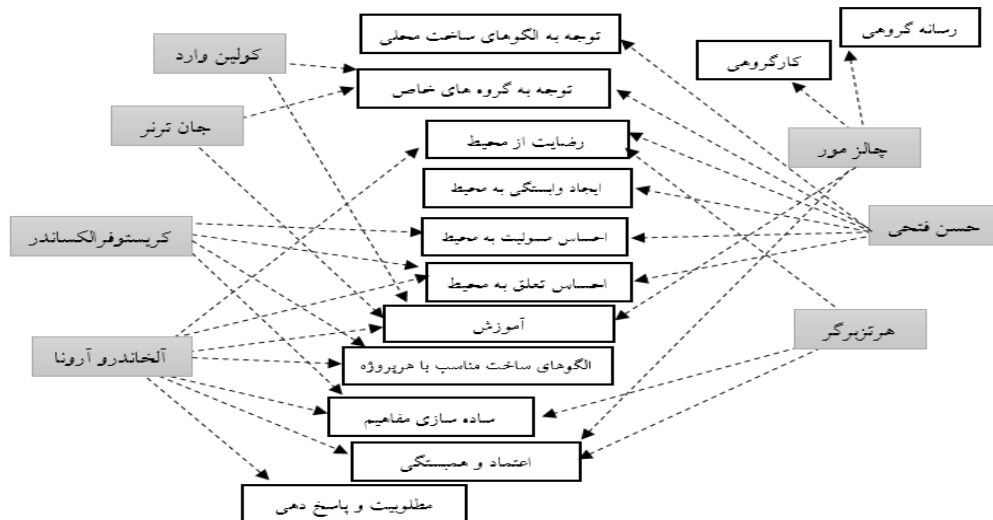
۲.۳. عوامل مؤثر در فرآیند طراحی مشارکتی

طراحی فضاهای عمومی هر شهر در جهان نشان دهنده سیاست و نیازهای عمومی آن جامعه است و از طرفی در فرآیند طراحی معماری مشارکتی متغیرهای متعددی مؤثر بوده و تحلیل هر یک به تنهایی و خارج از مجموعه عوامل مشارکتی راهکار موفقی محسوب نمی‌شود. با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در این زمینه می‌توان عوامل مؤثر بر طراحی مشارکتی فضاهای عمومی را در سه دسته متغیرهای کلی ابعاد فردی، ابعاد اجتماعی، ابعاد فضایی (مکانی) تقسیم و مورد بررسی قرار داد (تصویر شماره ۵).

از طرفی برخی از پژوهشگران چون علی الحسابی و یوسف زمانی، معماری مشارکتی را به عنوان یک رویکرد مستقل در طراحی نمی‌دانند و طراحی مشارکتی را زیر مجموعه‌ای از روش‌های سیستمی معماری معرفی می‌کنند (Ibid). ولی آنچه که امروز مسلم است، طراحی مشارکتی در معماری نمودهای مختلفی یافته که وجه اشتراک تمامی آنها در استفاده از نظرات و مشارکت هر چه بیشتر مردم در امر طراحی به خصوص در معماری فضاهای عمومی است. با این وجود مسئله پر اهمیت، نحوه استفاده معماران و طراحان از نظرات مردم و توجه به روش‌های مورد استفاده معماران در کسب مشارکت و اعتماد مردمی در پروژه‌های عمومی است که با توجه به ویژگی‌های هر پروژه، هر یک از معماران و طراحان از روش‌های متفاوتی به منظور کسب نظرات و خواسته‌های کاربران خود استفاده کرده‌اند. از جمله آنها حسن فتحی است که در طرح دهکده گورنا در کشور مصر سعی کرد با استفاده از الگوی تکنرگا به دخالت افراد در مراحل مختلف یک پروژه معماری بپردازد. او برای این منظور با بهره‌گیری از مصالح سنتی و روش‌های ساخت محلی چون دیوارهای حمال، سقف‌های گنبدی شکل و گنبدهایی با آجرهای گلی گرد گوشه، در کنار به کارگیری استادکاران محلی به منظور طراحی، منطبق بر سنت‌های منطقه و کاهش هزینه ساخت ضمن توجه به اصول زیباشناسانه مردم استفاده نمود (Fathe, 2004: 86). وی در این پروژه با مشکلات و موانعی چون عدم دسترسی به تمامی کاربران فضاها از جمله زنان به دلیل آداب و رسوم حاکم بر آن جامعه، عدم آگاهی مردم عادی از نقشه‌های تخصصی مربوطه و عدم انتقال درست نیازها و خواسته‌ها به وسیله مردم به معماران مواجه شد و برای رفع هر یک از این موانع راه حل‌هایی را در پیش گرفت. وی به منظور رفع مشکل عدم مشارکت زنان با مراجعه به چند زن آشنا به آن منطقه در پی رفع این مشکل شد؛ البته این راه حل هم به دلیل این که افراد مورد مراجعه در زمان انجام پروژه ساکن آن روستا نبودند، خود دارای بحث است. سپس با ساخت بیست نمونه از خانه‌ها برای رفع مشکل عدم آگاهی مردم از نقشه‌های تخصصی استفاده کرد. همچنین وی به منظور رفع مشکل ارتباط و انتقال اطلاعات از مردم به معماران با بهره‌گیری از استادکاران محلی در جهت حل این مشکل برآمد. در ادامه برخی از معماران چون کریستوفر الکساندر به منظور رفع عدم ارتباط و نداشتن یک زبان مشترک بین معماران و مردم عادی در جهت درک بهتر معماران از خواسته‌ها و نیازها، ضمن ساده‌سازی مفاهیم برای درک مردم، زبان الگوها را مطرح کرد. از نظر الکساندر هر الگو قاعده‌ای است مبین این که موجودی را که او تعریفش می‌کند، چگونه باید ساخت و این امر بدین معناست که سیستم الگوها، زبانی را پدید می‌آورد که از طریق آن انسان‌ها می‌توانند فضاها را شکل دهند (Alexander, 2010). البته توجه به این مسئله که بیش از بیست سال از مطرح شدن زبان الگوها در معماری می‌گذرد ولی با وجود آن این الگوها ابزار توانمندی در کنترل فرآیندهای پیچیده به شمار می‌روند، به دلیل برداشت‌های نادرست برخی، هنوز نقش بزرگی را در طراحی معماری ایفا ننموده‌اند و این در حالی است که در علوم کامپیوتری به موفقیت غیرمنتظره‌ای دست یافته‌اند (Salinger, 2000). از دیگر معمارانی که مسئله مشارکت کاربران در امر طراحی را مهم و ضروری می‌دانست، هرتر برگر، با پروژه دیاگون است (Hatch, 1984: 13-14). از نظر وی

1 Quinta Monroy

2 Villa Verde

تصویر شماره ۴: جمع بندی مؤلفه های مؤثر در جذب مشارکت کاربران در هریک از روش های طراحی مشارکتی

الف) ابعاد فردی

به منظور موفقیت در کسب مشارکت مردمی در فرآیند طراحی معماری فضاهای عمومی لازم است که به متغیرهایی با منشأ روانی و شخصیتی افراد جامعه توجه ویژه نمود. در این دیدگاه از انگیزه و ویژگی های شخصیتی به عنوان عوامل تعیین کننده نگرش های فردی در مبادرت به فعالیت های اجتماعی به خصوص مشارکت در طراحی تأکید شده، به طوری که در بررسی فعالیت های مشارکتی افراد باید به انگیزه و تمایل به مشارکت (Conrad, et al., 2011; Østergaard, et al., 2018; Yetano, et al., 2010)، ویژگی های فردی و شخصیتی افراد (Mohmde, et al., 2016; Noghane, et al., 2013; Yazdan penah & Penaha, 2005) میزان احساس تعلق فرد به مکان و جامعه (Asadpour, et al., 2019)؛ Noghane, et al., 2013; Norozi & Bkhtaare, 2010; Javanforouzande, et al., 2014) و احساس اثربخشی (Mqds Jefra & Kerama, 2014; Noghane, et al., 2013) اعتماد به نفس، خلاقیت، استعداد های فردی و نیز انگیزه پیشرفت و انتظارات فرد در موقعیت یک کار یا رسیدن به نتیجه مطلوب توجه داشت. از جمله افرادی چون مک کله لند، هیگن، ریمون فرست و... از این دیدگاه به مشارکت پرداخته اند. این نگاه از مفهوم مشارکت با تأکید بر نقش انگیزه فردی بر شکل گیری ساختار ذهنی فردی را نسبت به مکان بیان می کند (Javanforouzande & Matlaby, 2012).

بر شکل سکونتگاه تأثیر می گذارد و یا به وسیله فضا تحمیل شده و فعالیت انسان را تسهیل نموده یا مانع از آن می گردد. در نهایت روابط اجتماعی به صورت غیرمستقیم از فضا پدید می آید؛ بنابراین می توان به وسیله شکل دادن به محیط های مصنوع (به ویژه فضاهای عمومی) بر الگوهای فعالیت انسانی و زندگی اجتماعی تأثیر گذاشت (Carmona, et al., 2010: 212). در این راستا به منظور بررسی متغیرها و توضیح این دسته از عوامل مؤثر بر طراحی مشارکتی ضمن توجه بر اهمیت پذیرش هنجارهای محلی و ساختارهای محلی و با تأکید بر نظام باورها، گرایش ها و اندیشه ها به منظور توسعه هر چه بیشتر مشارکت افراد در حوزه طراحی، فضاهای عمومی را باید مورد توجه قرار داد. در این دیدگاه متغیرهایی مانند پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد (Asadpour, et al., 2019; Norozi & Bkhtaare, 2010; Mohmde, et al., 2016) انسجام و همبستگی اجتماعی، آگاهی و اعتماد اجتماعی (Mohmde, et al., 2016; Norozi & Bkhtaare, 2010; Nwabksh, et al., 2015; Asadpour, et al., 2019)؛ Mqds Jefra & Kerama, 2014) و اثر رسانه ها (Norozi & Bkhtaare, 2010; Noghane, et al., 2013; Yazdan penah, et al., 2005) و... از عوامل مؤثر در این رابطه به شمار می آید. در ضمن می توان به دیدگاه های افرادی چون مارتین لیپست، دانیل لرنر، هانگینتون و... اشاره کرد.

ج) ابعاد فضایی (مکانی)

شهرسازان و معماران، به عنوان طراحان اصلی محیط کالبدی هرگز نباید فراموش کنند که مهمترین عنصر در یک فضای عمومی مردم هستند. استفان کار و همکارانش از فضاهای عمومی به عنوان مکانی که آسایش و راحتی برای مردم به ارمغان می آورند، اشاره کرده و اعتقاد دارند نقش روانی که فضاهای عمومی برعهده دارند، فراهم آوردن عرصه ای برای تعاملات اجتماعی و مکانی برای مشارکت فعال و اجتماعی افراد با دیگران است (Carr, et al., 1992). بنابراین فضاهای عمومی امروزه در شهرها، نقش مهمی در کیفیت زندگی افراد جامعه از طریق تأثیر بر سلامت جسمانی و روانی آنها دارند. اما آنچه که این

ب) ابعاد اجتماعی

فضا و جامعه آشکارا بهم مرتبطند. تصور فضا بدون محتوای اجتماعی و همچنین درک و تصور جامعه بدون اجزای فضایی مشکل است. این ارتباط به بهترین وجه، به صورت یک فرآیند ممتد و دوطرفه تصور می شود که در آن، در حالی که مردم و جوامع فضاها را ایجاد و اصلاح می کنند، در عین حال به شیوه های گوناگون تحت تأثیر آنها هستند. دیر و والچ^۱ استدلال می کنند که روابط اجتماعی می تواند مستقیماً از طریق فضا برقرار شود؛ بدان معنا که خصوصیات مکان

1 Dear, M. and Walch, J.

در این باره اشاره دارد، بیشتر اعضایی که در جلسات عمومی شرکت می‌کنند، تحصیل کرده‌اند و از لحاظ فنی در سطح بالاتری از عموم مردم بوده و معمولاً به دنبال نتیجه هستند (Eccleston, 2000). بنابراین یکی از موانع اصلی مشارکت عمومی در فرآیند طراحی، مسئله نمایندگی عموم مردم است (Anuar & Saruwono, 2012; Dola & Mijan, 2006; Stern & Dietz, 2008; Yao, 2006). یکی دیگر از عوامل مهم شرکت نکردن مردم در فرآیند طراحی، مسئله زمان مشارکت آنهاست (Doelle, 2006; Sinclair, 2006; Yao, 2006). برخی از محققان معتقدند که معمولاً مشارکت کنندگان در مراحل بحرانی برنامه‌ریزی، طراحی و ارزیابی درگیر نمی‌شوند (Yao, 2006). از طرفی این عدم حضور در زمان معقول، مانع مشارکت و در نهایت موجب ایجاد اختلاف می‌گردد (Doelle & Sinclair, 2006). همچنین از نظر دیگر پژوهشگران محتوای طراحی و برنامه‌ریزی اغلب شامل اطلاعات مهم علمی، تخصصی و حقوقی است که می‌تواند برای شهروندان معمولی قابل درک نباشد (Dola & Mijan, 2006). هزینه‌های مربوط به مشارکت مردم در فرآیند طراحی را می‌توان به عنوان یکی دیگر از موانع عمده در فرآیند طراحی مشارکتی فضاهای عمومی بیان کرد (Anuar & Saruwono, 2012). مطالعه مگنوسون نشان می‌دهد که تفاوت در هنجارها و قضاوت‌ها موجب ایجاد مشکل ارتباطات مؤثر در سراسر جامعه، سیاست‌گذاران و مردم است و تأکید دارد که مشارکت عمومی ممکن است اثرات مثبتی را که هزینه اضافی را توجیه می‌کند، ارائه ندهد (Magnusson, 2003; Stern & Dietz, 2008). بنابراین هزینه‌های مربوط به مشارکت مردم یکی دیگر از موانع عمده در روند طراحی فضاهای عمومی است.

۳. روش

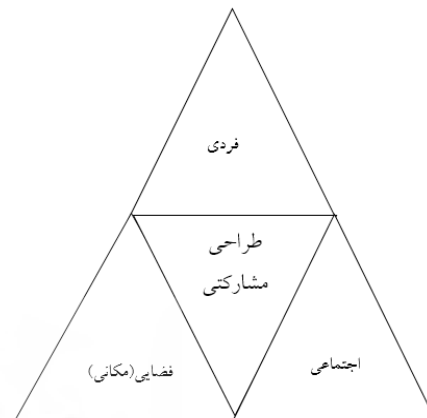
مطالعه حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش تحقیق قیاسی-مروری است. گفتنی است روش قیاسی به دلیل ارتباط درون سطحی مطالب مفهومی و با در کنار هم قرار دادن ترتیب این مفاهیم به دست آمده و بخش اصلی پژوهش حاضر در جمع‌آوری اطلاعات از روش تحلیل مروری و در جمع‌بندی و استنتاج به روش قیاسی است.

۴. بحث و یافته‌ها

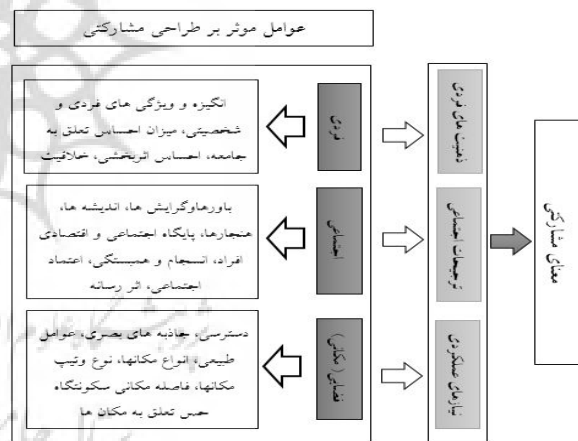
۴.۱. ارائه مدل عوامل تأثیرگذار بر ایجاد مشارکت در فرآیند طراحی فضاهای عمومی

تصویر شماره ۷، مدل عوامل تأثیرگذار بر ایجاد مشارکت در فرآیند طراحی فضاهای عمومی را نشان می‌دهد. مدل مفهومی پیشنهادی این پژوهش تلفیقی از نظریه‌های مربوط به طراحی عرصه عمومی و نظریه‌های طراحی مشارکتی است. با توجه به دیدگاه‌ها، مدل‌ها و نظریه‌های مربوطه در حوزه مشارکت، مؤلفه‌های مؤثر بر عمل مشارکت به شکل عام در سه بعد فردی (انگیزه و ویژگی‌های فردی و شخصیتی، میزان احساس تعلق به جامعه، احساس اثربخشی، خلاقیت)، اجتماعی (باورها و گرایش‌ها، اندیشه‌ها، هنجارها، پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد، انسجام و همبستگی، اعتماد اجتماعی، اثر رسانه) و فضایی-مکانی (دسترسی، جاذبه‌های بصری، عوامل طبیعی، انواع مکان‌ها، نوع و تیپ مکان‌ها، فاصله مکانی سکونتگاه، حس تعلق به مکان‌ها) استخراج و سپس مؤلفه‌های مفهومی مؤثر بر

فضاها را به لحاظ اجتماعی فعال می‌سازد، در درجه نخست عوامل کالبدیست که بتواند زمینه‌ساز ورود و سپس توقف افراد درون فضا باشد: عواملی چون دسترسی‌ها، جاذبه‌های بصری و عوامل طبیعی (Akebra, ryaha & Amar-ezde, 2019; Daneshpour & Charkhchyan, 2008; Sawshpewr, et al., 2019). همچنین می‌توان به مؤلفه‌های دیگری چون عوامل مکانی، نوع و تیپ مکان‌ها و فاصله مکانی سکونتگاه‌ها با یکدیگر اشاره نمود (Rahnema, 2010: 170-171) و می‌توان در این باره به صاحب نظرانی چون اسکات دیویدسون، دیوید دریکسل، شری ارنشتاین و... اشاره کرد (تصویر شماره ۶).

تصویر شماره ۵: مدل عوامل مؤثر بر طراحی مشارکتی

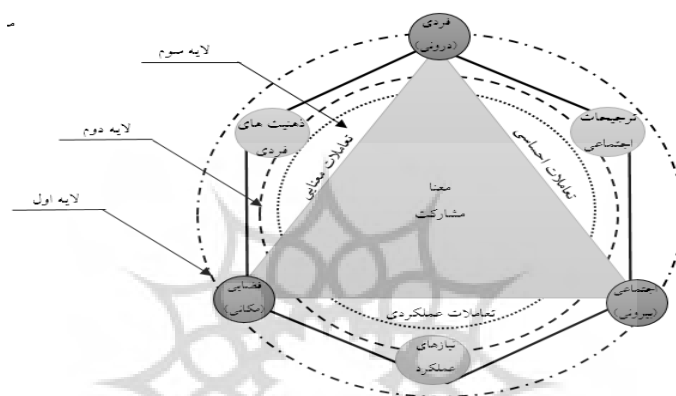
تصویر شماره ۶: دسته‌بندی هر یک از مؤلفه‌های مؤثر بر طراحی مشارکتی

۲.۴. موانع مؤثر در فرآیند طراحی مشارکتی

امروزه بسیاری از فضاهای عمومی در شهرهای سرتاسر جهان از طریق مشارکت ذی‌نفعان و نمایندگان مختلف از جمله سازمان‌های عمومی و نهادهای خصوصی در قالب درون سازمانی و ترتیبات پیچیده شکل می‌گیرند (Banerjee, 2001; Madanipour, 2010). با این حال، برخی از پژوهشگران بر این باورند که روند مشارکت عمومی در فرآیند طراحی فضاهای عمومی و تصمیم‌گیری، طولانی و پیچیده حتی در برخی موارد پر هزینه و وقت گیر است (Doelle & Sinclair, 2006; Dola & Mijan, 2006). از طرفی برخی از محققان نیز اعتقاد دارند، باید بین کسی که مشارکت می‌کند و کسی که تحت تأثیر تصمیمات متخصصان قرار می‌گیرد، تمایز داده شود (Stern & Dietz, 2008). به طوری که اکستولن

مشارکتی را دارند. مؤلفه‌های اولیه به دلیل ایجاد ساختار عاطفی منسجم و شکل‌گیری روابط اجتماعی پایدار (شکل‌گیری مشارکت بهینه) که از دید ما همان مشارکت رسمی و غیررسمی بیشترین تأثیر را دارند و مؤلفه‌های ثانویه مکان به دلیل این که باعث حضور افراد در مکان‌های عمومی و انعقاد اولیه روابط اجتماعی (شکل‌گیری مشارکت اولیه) می‌شوند، مؤثر هستند. در این مدل هرچه از خارج به داخل آن حرکت کنیم، اطلاعات تخصصی‌تری می‌گردد؛ به طوری که اطلاعات لایه نخست به صورت کلان در حوزه مدیریت و تصمیم‌سازی، اطلاعات در لایه دوم در سطح میانی مربوط به حوزه برنامه‌ریزی و طراحی شهری و اطلاعات در لایه آخر بیشتر در حوزه طراحی و معماری فضاها کاربرد دارند. همچنین مؤلفه‌های موجود در لایه نخست به عنوان پایه و اساس دیگر مؤلفه‌ها، در لایه‌های بعدی مؤثر هستند.

طراحی مشارکتی به طور خاص، در قالب سه گانه ذهنیت‌های فردی، ترجیحات اجتماعی و نیازهای عملکردی - معنایی شناسایی شدند و به منظور پاسخگویی به هر یک از این متغیرهای مفهومی در طراحی به ترتیب از تعاملات معنایی (ارتباطات هویتی، تناسبات کالبدی و فرهنگی، تعاملات، خاطره‌ها)، تعاملات اجتماعی (حس مثبت، حس عاطفی، حس مباحثات، افتخار، علاقه) و تعاملات عملکردی (وابستگی، رضایت‌مندی، تنوع فعالیت، رفع نیازهای روزانه، دلبستگی) استفاده می‌شود. به طوری که ویژگی‌های مفهومی مکان مانند حس تعلق به مکان در ابعاد معنایی، تنوع کالبدی و عملکردی (در ابعاد اجتماعی - مکانی)، نفوذپذیری و خوانایی (در بعد مکانی) در سطح اولیه و ویژگی‌های کارکردی مکان مانند دسترسی، امنیت و دعوت‌کنندگی (در ابعاد مکانی) در سطح ثانویه بیشترین نقش در سطوح مداخله

تصویر شماره ۷: مدل عوامل مشارکتی در فرآیند طراحی معماری

پذیری و ساختاردهی فرآیند طراحی از جز (طراحی) تا کل (برنامه دهی) را داراست. نتایج این پژوهش قابلیت ساختاردهی مرتبط با تجربه کاری طراحان و معماران در جلب مشارکت افراد در فرآیند طراحی را داراست.

References:

- Ackerman, J. (1969). Listening to architecture. Harvard Educational Review, 39(4), 4-10.
- Akebra ryahe, M., & Amar-ezde, H. (2019). Rahkear-hya Traha Fdahaa-ya Emwma ba Hdf Shkel- guara Teamlat ajtma'ea dr Mahlh Gunbd Keazrwn [Strategies for designing public spaces with the aim of forming social interactions in the Gonbad neighborhood of Kazerun]. Mtal'eat Traha Shhra -ve- Pejewhsh -haa Shhra, 2(3),1-15. [in Persian]
- Alalhesabi, M., & Usefzmani, M. (2011). Fraand Traha Memara' Teaml Maan Trah ve Bhrh brdar [ARCHITECTURAL DESIGN PROCESS; INTERACTION BETWEEN THE DESIGNER AND OWNER PARTICIPATION] Honar-Ha-Ye Ziba,

۵. نتیجه‌گیری

این پژوهش براساس بررسی‌های انجام شده، بر نقش اساسی مفهوم مشارکت در فرآیند طراحی تأکید می‌کند. بررسی نظری ادبیات موضوع و پیشینه مفهوم طراحی مشارکتی نشان می‌دهد این فرآیند به صورت چندگانه، پیچیده و در سطوح مختلف است. یافته‌های نظری این مقاله، در سه سطح قابل دسته‌بندی است: سطح نخست که در لایه کلان بوده و مدل معنایی مفهوم مشارکت در قالب سه گانه فردی، اجتماعی و مکانی را مورد تأیید قرار می‌دهد. سطح دوم با روش تحلیل قیاسی به پیشینه تحقیق پرداخته و سه گانه ذهنیت‌های فردی، ترجیحات اجتماعی و نیازهای عملکردی - معنایی را ارائه می‌نماید و نهایتاً در سطح سوم تعاملات معنایی، اجتماعی و عملکردی مورد تأکید قرار می‌گیرد. سطوح یافته‌های این پژوهش در فرآیند طراحی در سه سطح کاربردی است: سطح نخست یافته‌ها در حوزه تصمیم‌سازی و مدیریت برنامه دهی طراحی، سطح دوم یافته‌ها در حوزه برنامه‌ریزی کالبدی و طراحی شهری و سطح سوم یافته‌ها در حوزه معماری و طراحی خرد فضا قابلیت بهره‌برداری دارد. سطح نخست یافته‌ها سبب تعمیق مشارکت در مکان‌های عمومی و ایجاد ساختار عاطفی، ناخودآگاه و معنایی می‌گردد. سطح دوم منجر به تداوم این تعمیق و سطح سوم ابزار و امکان تسهیل حضور افراد در مکان‌های عمومی را باعث می‌گردد. مدل سه گانه پیشنهادی این پژوهش قابلیت تعمیم

- 2(43), 31-42. [in Persian]
- Alexander, C. (2010). *Memary v Raz- jawdanguy Rah- by -Zman -Sakhtn* [Architecture and the Secret of Immortality to Make Timeless; Translated by Mehrdad Qayyumi Bidhandi]. Tehran: Shahid Beheshti University. [in Persian]
 - Anuar, M. I. N. M., & Saruwono, M. (2012). Barriers of user's involvement in the design process of public parks as perceived by landscape architects. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 253-259.
 - Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners*, 35(4), 216-224.
 - Asadpour, A., Entezari, A., & Ahmadi Ahank, K. (2019). *Msharket Ajtma'ea Rasma- ve-Gharrsma V 'Awaml M'ethr Br an Motal'e Mowreda: Shhrstan Amol* [Formal and Informal Social Participation and Factors Affecting it (A Study in The City of Amol)]. *jam'eh shnasa kearbrda*, 29(3), 67-86. [in Persian]
 - Axelrod, M. (1956). Urban structure and social participation. *American Sociological Review*, 21(1), 13-18.
 - Azadaramki, T. (1994). *Msharket w Tos'eh Aqtsada-Ajtma'ea* [Participation and socio-economic development]. *Frhngu Tos'eh*, 2(10), 46-52. [in Persian]
 - Baek, J. S., & Lee, K. P. (2008). A participatory design approach to information architecture design for children. *Co-Design*, 4(3), 173-191.
 - Banerjee, T. (2001). The future of public space: beyond invented streets and reinvented places. *Journal of the American planning association*, 67(1), 9-24.
 - Bezanson, K. (2006). Gender and the limits of social capital. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 43(4), 427-443.
 - Birou, A. (1997). *Frhngu Elwm Ajtma- ea* [Culture of Social Sciences; translated by Baqer Sarukhani]. Tehran: keahan. [in Persian]
 - Bjögvinsson, E., Ehn, P., & Hillgren, P. A. (2012). Design things and design thinking: Contemporary participatory design challenges. *Design issues*, 28(3), 101-116.
 - Braun, S. (2002). *Soziales Kapital, sozialer Zusammenhalt und soziale Ungleichheit*. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, B, 29-30.
 - Büscher, M., Shapiro, D., Hartswood, M., Procter, R., Slack, R., Voß, A., & Mogensen, P. (2002, June). Promises, premises and risks: Sharing responsibilities, working up trust and sustaining commitment in participatory design projects. In *Proceedings of the Participatory Design Conference* (pp. 183-192).
 - Carpentier, N. (2012). O conceito de participação. Se eles têm acesso e interação, eles participam de fato? *Fronteiras-estudos midiáticos*, 14(2), 164-177.
 - Carr, S., Stephen, C., Francis, M., Rivlin, L. G., & Stone, A. M. (1992). *Public space*. Cambridge University Press.
 - Carmona, M., Heath, T., Tiesdell, S., & Oc, T. (2010). *Mkean-ha-ya Emwma Fda-ha-ya shhra' ab-ead guwnaguwn traha shhra* [Public places, urban spaces: the dimensions of urban design. Routledge]. Tehran: Danshguah Hnr. [in Persian]
 - Conrad, E., Cassar, L. F., Christie, M., & Fazey, I. (2011). Hearing but not listening? A participatory assessment of public participation in planning. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 29(5), 761-782.
 - Creighton, J. L. (2005). *The public participation handbook: Making better decisions through citizen involvement*. John Wiley & Sons.
 - Dahl, R. (1963). *Modern Political Analysis*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall. Inc, 1, 970.
 - Daneshpour, A., & Charkhchyan, M. (2008). *Fdahaa-Emwma ve -Ewaml Mwthr br Haat Jm- ea* [Public Spaces and Factors Affecting Collective Life]. *Bagh -Nzr*, 7(8), 19-28. [in Persian]
 - Doelle, M., & Sinclair, A. J. (2006). Time for a new approach to public participation in EA: Promoting cooperation and consensus for sustainability. *Environmental Impact Assessment Review*, 26(2), 185-205.
 - Dola, K., & Mijan, D. (2006). Public participation in planning for sustainable development: operational questions and issues. *International Journal on Sustainable Tropical Design Research & Practice*, 1(1), 1-8.
 - Eccleston, C. H. (2000). *Environmental impact statements: A comprehensive guide to project and strategic planning*. John Wiley & Sons.
 - El-Masri, S., & Kellett, P. (2001). Post-war reconstruction. Participatory approaches to rebuilding the damaged villages of Lebanon: a case study of al-Burjain. *Habitat International*, 25(4), 535-557.
 - Elwa Nasab Ashkedra, F., Bodagour, S., & sabrnjead, J. (2020). *Tbaan shakhsh ha w m'elfh haa ajtma'e*

- pedara fdahaa ajtma'ea dr shhr thran nmwnh mwrda mjmw'eh haa ajtma'ea ve 'emwma arada 'ebas abad [Explaining the characteristics and components of socialization of social spaces in Tehran (Case study of social and public complexes of Abbasabad lands)]. *Ngursh- ha-ya Nw dr Jghrafaaa Ansana*, 12(1), 325-344. [in Persian]
- Erfani, G., & Roe, M. (2020). Institutional stakeholder participation in urban redevelopment in Tehran: An evaluation of decisions and actions. *Land Use Policy*, 91, 104367.
 - Enserink, B., & Koppenjan, J. (2007). Public participation in China: sustainable urbanization and governance. *Management of Environmental Quality: An International Journal*.
 - Faulks, K. (2000). *Citizenship*. Routledge.
 - Forester, J. (1982). Planning in the Face of Power. *Journal of the american planning association*, 48(1), 67-80.
 - Forester, J. (2006). Making participation work when interests conflict: Moving from facilitating dialogue and moderating debate to mediating negotiations. *Journal of the American Planning Association*, 72(4), 447-456.
 - Floyd, C., & Hatch, R. (1983). *Giving Form in Prime Time. The Scope of Social Architecture*, edited.
 - Francis, J., Giles-Corti, B., Wood, L., & Knuiaman, M. (2012). Creating sense of community: The role of public space. *Journal of environmental psychology*, 32(4), 401-409.
 - Frshchea, H., & Trkea Baghbadrana, H. (2019). Brsra fraand msharket asfadh kenndguan mrdm dr Rwnd traha Msken ba Rwakerd Memara Jm-ea [Investigating the process of participation of people users in the process of housing design with a collective architecture approach]. *Pejewhsh Dr Hnr ve Elwm Ansana*, 0(3),33-44. [in Persian]
 - Framework, in *Post- Earthquake Permanent Housing Reconstruction Gillan-Zanjan (1990), Varzaghan (2012) and Kermanshah (2017)*. *Msken- ve- Rwsta*, 39(169), 35-50.
 - Fathe, H. (2004). *Sakhtman saza ba mrdm [Building with the people]*. Tehran: Danshguah Hnr. [in Persian]
 - Geiger, L. B. (1942). *La participation dans la philosophie de S. Thomas d'Aquin (Vol. 23)*. J. Vrin.
 - Halaj, L. (2016). *Rwakerd Mosharketa ve khlaqanh dr Traha-ye Memara' kwtaah-az-alkhandrw arawna, brndh jayzh perytzkr2016 [Participatory and creative approach in architectural design; Short by Alejandro Arauna, winner of the 2016 Pritzker Prize]*. *Rwznamh sharq*, 0(2502),11. [in Persian]
 - Horelli, L. (2002). A methodology of participatory planning. *Handbook of environmental psychology*, 607-628.
 - Huang, Y., Ning, Y., Zhang, T., & Fei, Y. (2015). Public acceptance of waste incineration power plants in China: Comparative case studies. *Habitat International*, 47, 11-19.
 - Huntington, S. P., & Nelson, J. M. (1976). *No easy choice: Political participation in developing countries*. Harvard University Press.
 - Hyyppä, M. T., & Mäki, J. (2003). Social participation and health in community rich in stock of social capital. *Health education research*, 18(6), 770-779.
 - Islami, S.G. (2004). *Alguw-ye Framwsh Shdh Asl Mosharkt Marodm dr Fraynd Trahy ve Tos-eh Dronza [The Forgotten Pattern The principle of people's participation in the process of endogenous design and development]*. *Nshriyh Byn- almlly Mhndsy Snay'e V Mdyryt twlyd (Wajeh namh M'emara -ve -Shhrsaza)*,16(1),1-13. [in Persian]
 - Ismail, W. A. W., & Said, I. (2015). Integrating the community in urban design and planning of public spaces: a review in Malaysian cities. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 168, 357-364.
 - Javanforouzande, A., & Matlaby, Q. (2012). *Mfhwmm hes Talq-beh-Mkean-ve-Ewaml Tshkeyl-dhndh an [The concept of a sense of belonging to a place and its constituent factors]*. *Hwat Shhr*, 5(8), 27-34. [in Persian]
 - Jalali, T., Fallahi, A., Islami, S. G., & Sabernejad, Z. (2020). *Cearchewb shahd -mehwr Fraand Traha Msharketa dr bazsaza- ha-ye- Msken Dayeam pes-az -Zman -lrzh- ha-ye gualan- znan 69, wrzqan 91 w kermanshah 9 [he Evidence Based Participatory Design Process Framework, in Post- Earthquake Permanent Housing Reconstruction Gillan-Zanjan (1990), Varzaghan (2012) and Kermanshah (2017)]*. *Msken- ve- Rwsta*, 39(169), 35-50. [in Persian]
 - JonesP, B. PetrescuD. TillJ. (Eds.). (2005). *Architecture and participation*.
 - Juarez, J. A., & Brown, K. D. (2008). Extracting or empowering? A critique of participatory methods for marginalized populations. *Landscape Journal*, 27(2), 190-204.

- Kelly, C., & Breinlinger, S. (1996). The social psychology of collective action: Identity, injustice and gender. Taylor & Francis US.
- Kensing, F., & Greenbaum, J. (2013). Heritage: Having a say. Routledge international handbook of participatory design, 21-36.
- Keamla Ni-ya, H. (2014). Chearchewba Nwan braya Teaml Memara jm-ya Dr Traha Mjmw-eh ha-ya Mskewna Masr [New Framework for Inferaction of Commuunity Architecture for Designing Contemporary Housing Complexes]. Nqsh Jhan, 3(2), 63-73. [in Persian]
- Keraab, Y. (2004). Nzrah Ajtma'ea Kelasake (Mqdm Hay br Andashh Markers, Wbr, Dwrkeam ve Zaml) [Classical Social Theory (Introductions to the Thought of Marx, Weber, Durkheim, and Simmel)]. Tehran: Aguh. [in Persian]
- Kolcunová, P., Siláči, I., & Vitková, E. (2016). Public Space and Its Role to Transforming the Community. Procedia engineering, 161, 1944-1948.
- Lawson, B. (1990). How Designers Think, (ed.) The Architectural Press. London UK.
- Lavelle, L. (1937). Principes généraux de toute philosophie de la participation. Travaux du IXe Congrès International de Philosophie, 9, 170-176.
- Li, T. H., Ng, S. T., & Skitmore, M. (2012). Public participation in infrastructure and construction projects in China: From an EIA-based to a whole-cycle process. Habitat international, 36(1), 47-56.
- Li, T. H., Ng, S. T., & Skitmore, M. (2013). Evaluating stakeholder satisfaction during public participation in major infrastructure and construction projects: A fuzzy approach. Automation in construction, 29, 123-135.
- Lngu, H. (2012). Afransh Nzrah Memara Nqsh Elwm Rftara Dr Traha Mhat [Creating architectural theory The role of behavioral sciences in environmental design]. Thran: Antshart Danshguah Thran. [in Persian]
- Magnusson, P. R. (2003). Benefits of involving users in service innovation. European Journal of Innovation Management.
- Madanipour, A. (2010). Whose public space. Whose Public Space?. International Case Studies in Urban Design and Development, 237.
- Mandeli, K. (2019). Public space and the challenge of urban transformation in cities of emerging economies: Jeddah case study. Cities, 95, 102409.
- Mansouri, S. A., & Foroughi, M. (2019). Mfhwmm Traha Msharketa Mnzr [The Concept of Participation in Landscape Design]. Bagh Nzr, 15(62), 17-24. [in Persian]
- Madanipour, A. (2008). Faza-ye 'emwme Ve Khsosi shahr [Public and private spaces of the city]. Thran: Shrkt Perdazsh ve Brnamh Rzyy Shhra. [in Persian]
- Mohseni Tbraza, A. (1997). Byguanguy Man-ey bray Msharkt ve Tws-eh meli [Alienation is an obstacle to participation and national development]. Namhe Pejewhsh, 1(2-3), 89-90. [in Persian]
- Mohmde, J., Baqre, K., & Hadre, S. (2016). Snjsh ve Brrsa Mazan Msharket Shhrwndan dr Amor Shhra ve Ewaml Muthr br an' mtal-eh Mwrda: shhr SnAndj [Assessing the level of citizen participation in urban affairs and the factors affecting it; Case study: Sanandaj city]. Thlal Ajtma-ye Nzm ve Nabrabra Ajtma-ye, 7(2), 179-209. [in Persian]
- Mqds Jefra, M., & Kerama, R. (2014). Brrsa Msharket Ajtma-ye Jwanan 18-29 Salh Shhr Bam Bed az Zlzelh ve Ewaml Mwthr Br an [Investigating the social participation of young people aged 18-29 in Bam after the earthquake and the factors affecting it]. Mtal-yeat Jam-eh Shnakhta Jwanan, 4(11), 111-132. [in Persian]
- Mosaye, M., & Shyany, M. (2010). Msharkt Dr Amwr Shhry ve Alzamat an dr Shhr Thran [Participation in urban affairs and its requirements in Tehran]. Rfah Ajtma-ye, 10(38), 245-268. [in Persian]
- Mokhtarmanesh, S., & Ghomeishi, M. (2019). Participatory design for a sustainable environment: Integrating school design using students' preferences. Sustainable Cities and Society, 51, 101762.
- Mirzaean, M. S., Zabihi, H., & Majedi, H. (2014). PARTICIPATORY DESIGN, A NEW APPROACH TO REGENERATE THE PUBLIC SPACE.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1977). Political participation: How and why do people get involved in politics?. Rand McNally College Publishing Company.
- Nwabksh, M., Rezaye, M., & Rhami, M. (2015). Brrsa Rabth Mazan A-etmad Shhrwndan ba Mazan Msharket Ajtma-ye Anan 'Mtal-eh Mwrda: Shhr Aalam [Investigating the relationship between citizens' trust and their social participation; Case study: Ilam city]. Mtal-yat Jam-yeh Shnasa Shhra, 4(10), 1-27. [in Persian]
- Noghane, M., Mzloom Khrasane, M., & Khlafh, M. (2013). Brrsa Mazan Msharket Ajtma-ye Mrdm dr

- Shhr Mrwdsht ve Ewaml Mwthr Bran dr Sal 1387 [Investigating the level of social participation of people in Marvdasht and the factors affecting it in 2008]. *Jam-eh Shnasi Kearbrdi*, 23(1), 51-80. [in Persian]
- Norozi, F.A. & Bkhtaare, M. (2010). Msharket Ajtma-ye ve Ewaml Ajtma-ye mwthr BrAn [Social participation and social factors affecting it]. *Rahrbrda*, 18(53), 249-263. [in Persian]
 - Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
 - Peng, Y., Feng, T., & Timmermans, H. (2019). A path analysis of outdoor comfort in urban public spaces. *Building and Environment*, 148, 459-467.
 - Priya, R. S., Shabitha, P., & Radhakrishnan, S. (2020). Collaborative and participatory design approach in architectural design studios. *Social Sciences & Humanities Open*, 2(1), 100033.
 - Prisco, J. D. (2004). *Participation, Consensus Building and Conflict Management Training Course: (tools for Achieving PCCP)*. UNESCO/IHP/WWAP.
 - Østergaard, K. L., Simonsen, J., & Karasti, H. (2018). Examining situated design practices: Nurses' transformations towards genuine participation. *Design Studies*, 59, 37-57.
 - Özdemir, A. (2019). An approach on children's experiences of participatory planning. *Cities*, 93, 206-214.
 - Rainer, S. (2014). Social participation and social engagement of elderly people. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 780-785.
 - Rahman, M. A. (1993). *People's Self-development. Perspectives on Participatory Action Research*, 315-335.
 - Rossetti, T., Lobel, H., Rocco, V., & Hurtubia, R. (2019). Explaining subjective perceptions of public spaces as a function of the built environment: A massive data approach. *Landscape and urban planning*, 181, 169-178.
 - Rezaee, M., & Nasiri Ardali, H. (2020). Arzaaba mazan peashguwaa fdahaa 'emwma shhra bh naazhaa m'elwlan jsma, hrketa (mtal'eh mwrda: khaaban frdwsa shhr snndj) [Accountability of Urban Spaces to the Disabled Person's Needs (Case Study: Ferdowsi Street in Sanandaj)]. *Pejewhsh haa jghrafaaa brnamh raza shhra*, 7(3), 509-532. [in Persian]
 - Rahnema, M.R. (2010). *brnamh ryzy mnatq mrkzy shhrha aswl mbany t'ewryha tjrbyat ve tknyk- ha* [Planning of central areas of cities; Principles, foundations, theories, experiences and techniques]. Mshhd: danshguh frdwsy mshhd. [in Persian]
 - Rshadpewr, N., & Seada Rdwana, N. (2016). Mqaash tabaqa Ewaml mwthr br mwfqat fdahaa 'emwma (khaaban ve pearke) dr zehn ve rftar shhrwndan ankeara ve thran ba ta kead br nqsh nzam brnamh raza fdahaa 'emwma dr shhrhaa mdkewr [Comparison of effective factors in the success of public spaces (parks & streets) in the minds and behavior of citizens in Ankara and Tehran, emphasizing the role of public space planning in these cities]. *Mtal-eat Shhra*, 4(14), 5-17. [in Persian]
 - Sills, D. L. (1968). *International encyclopedia of the social sciences*.
 - Sanoff, H. (1999). *Community participation methods in design and planning*. John Wiley & Sons.
 - Sanoff, H., & Toker, Z. (2003). *Three decades of design and community*. College of Design, North Carolina State University, Raleigh, North Carolina, USA.
 - Sanoff, H. (2007). *Special issue on participatory design*. *Design Studies*, 3(28), 213-215.
 - Serageldin, I. (1997). *The Architecture of Empowerment: People, Shelter and Liveable Cities* (London: Academy Editions, 1997).
 - Salingaros, N. A. (2000). The structure of pattern languages. *Architectural Research Quarterly*, 4(2), 149-162.
 - Svendsen, G. L. (2006). Studying social capital in situ: A qualitative approach. *Theory and society*, 35(1), 39-70.
 - Svendsen, G. L. H., & Svendsen, G. T. (2003). On the wealth of nations: Bourdieueconomics and social capital. *Theory and society*, 32(5), 607-631.
 - Smith, S. S., & Kulynych, J. (2002). It may be social, but why is it capital? The social construction of social capital and the politics of language. *Politics & society*, 30(1), 149-186.
 - Smith, R. C., & Iversen, O. S. (2018). *Participatory design for sustainable social change*. *Design Studies*, 59, 9-36.
 - Stern, P. C., & Dietz, T. (2008). *Public participation in environmental assessment and decision making*. Washington, DC: National Academies Press.
 - Sawshpewr, B., Abron, A., & Mosove, M. (2019).

- Rhaaft haa traha fdahaa 'emwma ajtma'e pedara shhra bgrurfth shdh az wajegua haa mkean swm [Design approaches to urban socialization public spaces derived from third-place features]. mtal'eat traha shhra w pejewhsh haa shhra, 2(4), 33-40. [in Persian]
- Shariati Mazinani, S., & Foroghzadeh, S. (2018). Fda-ha-ye-Emwma ve amnat znan dr shhr mshhd [urban public spaces and women security: The case study of Mashhad]. pejewhsh haa rahbrda amnat ve nzm Ajtma-ye, 6(4), 71-90. [in Persian]
 - Sobhani, N., Beyranvandzadeh, M., Akbari, M., & Souri, F. (2017). Arzaaba m'elfh haa mnasb saza fdahaa 'emwma shhra braa astfadh Janbazan w m'elwlan dr shhr khrm abad [Assessment of the appropriate components of urban public spaces for veterans and the disabled in the city of Khorramabad]. pejewhsh haa jghrafaaa brnamh raza shhra, 4(2), 283-298. [in Persian]
 - Valladares, A. (2017). Successes and failures of participation-in-design: Cases from Old Havana, Cuba. *Frontiers of Architectural Research*, 6(3), 401-411.
 - Wagner, S. A., Vogt, S., & Kabst, R. (2016). How IT and social change facilitates public participation: a stakeholder-oriented approach. *Government Information Quarterly*, 33(3), 435-443.
 - Xie, L. L., Xia, B., Hu, Y., Shan, M., Le, Y., & Chan, A. P. (2017). Public participation performance in public construction projects of South China: A case study of the Guangzhou Games venues construction. *International Journal of Project Management*, 35(7), 1391-1401.
 - Yang, K., & Pandey, S. K. (2011). Further dissecting the black box of citizen participation: When does citizen involvement lead to good outcomes? *Public administration review*, 71(6), 880-892.
 - Yetano, A., Royo, S., & Acerete, B. (2010). What is driving the increasing presence of citizen participation initiatives? *Environment and Planning C: Government and Policy*, 28(5), 783-802.
 - Yao, B. W. (2006). Technology and public participation in environmental decisions (Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology).
 - Yazadeh, S. M., & Shamsollahi, B. (2019). Nqsh Fda-ha-ye Emwma dr thq Shkewfa-ya Shhra ve Tws-eh Peaadar [The Role of Public Spaces in the Realization of City Prosperity and Sustainable Development.]. *Aqtsad ve Mdarat Shhra*, 6(23), 111-143. [in Persian]
 - Yazdan penah, L., & Penaha, M. H. (2005). Athr wajegua ha-ya frda br msharket ajtma'ea [The effect of individual characteristics on social participation]. *Elwm Ajtma -ya*, 11(26), 69-107. [in Persian]
 - Zamanifard, H., Alizadeh, T., & Bosman, C. (2018). Towards a framework of public space governance. *Cities*, 78, 155-165.
 - Zimmerman, A. (1996). Public Participation in Planing. *Common Questions about Planing in Arizona Issus*, 6.
 - "Participation ." *New Catholic Encyclopedia*. Retrieved January 13, 2020 from Encyclopedia.com: <https://www.encyclopedia.com/religion/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/participation>

نحوه ارجاع به مقاله:

نوروزی، سودا؛ جوان فروزنده، علی (۱۴۰۰)، تحلیل سوبه‌های مفهوم مشارکت در فرآیند طراحی فضاهای عمومی، مطالعات شهری، ۱۰ (38)، 49-62. doi: 10.34785/J011.2021.503/Jms.2021.133

http://www.urbstudies.uok.ac.ir/article_61437.html

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Motaleate Shahri. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

